

Uddannelse – nøglen til Grønlands fremtid

Temanummer: Grønland og fremtiden

Meget håb er knyttet til uddannelse som middel til at skabe forbedret produktivitet, økonomisk vækst, social udvikling og fattigdomsbekæmpelse. Det er også tilfældet i Grønland, som har haft ansvaret for skoleområdet siden 1980. Historie, kultur og kontekst har stor betydning i udviklingen af uddannelsessystemer og anvendeligheden af forskellige pædagogiske og evalueringsmæssige værktøjer. Et af de grundlæggende mål var at tilpasse danske systemer til grønlandske forhold. Artiklen giver et indblik i den historiske udvikling af uddannelsessystemet, der gives en status på uddannelsesbilledet i dag, og der diskuteres muligheder og begrænsninger for at skabe et uddannelsessystem, der kan være grundlaget for et selvstændigt Grønland.

Uddannelse som udgangspunkt for selvstændighed og selvforsørgelse

Forbedring af adgangen til uddannelse af høj kvalitet har været en prioritet, siden Grønland overtog ansvaret for uddannelsessektoren i 1980. Politisk set har uddannelse gennem årene været betragtet som nøglen til uafhængighed (Mølgaard, 1996; Motzfeldt, 2002; Turnowsky, 2017, 2018). Status i dag er, at Grønland mangler uddannet arbejdskraft over hele landet og i alle sektorer, og derfor stadig har behov for at hente udefrakommende arbejdskraft til mange jobs i samfundet. Det faktum, at den grønlandske folkeskole ikke har været i stand til at leve op til politikernes og det øvrige samfunds ambitionsniveau, har for mange rejst det spørgsmål, hvorfor uddannelsessystemet efter fire årtier stadig kæmper for at levere skole og uddannelse af høj kvalitet.

Artiklen indledes med en diskussion af den grønlandske uddannelsespolitik og den samfundsøkonomiske vigtighed af at have et velfungerende uddannelsessystem. Herefter beskriver vi udviklingen af uddannelsessystemet og uddannelsesniveaut i Grønland. Afslutningsvis kommer vi med nogle bud på fremtidens uddannelse i Grønland.

Historisk overblik

Et lands grundlæggende uddannelsesinstitution er grundskolen – i Grønland folkeskolen. Det er her det faglige fundament lægges i sprog, matematik og andre fag, det er i skolen, at åndsfrihed og tolerance, samarbejde, selvstændig

**MÍTDLÂRAK
MØLLER LENNERT**
Ph.d. (MIO – Grønlands
Bornerettigheds-
institution)

**LARS
DEMANT-POORT**
Ph.d. (Grønlands
Universitet)

tænkning og kritisk stillingtagen bliver næret. Forestillingen om, hvad skal skolen skal, har ændret sig meget siden de første missionærer kom til Grønland omkring 1721. Den socioøkonomiske og kulturelle transformation fra et traditionelt jagt- og fangersamfund til et mere moderne har haft, og har stadig, en betydelig indvirkning på uddannelsessystemet. Før koloniseringen i 1721 var den grønlandske traditionelle uddannelse uformel og skete som en nødvendig social aktivitet i familien og samfundet. Da de første missionærer i 1720'erne hurtigt derefter begyndte at undervise grønlændere i at læse, foregik undervisningen på grønlandsk. Målet med undervisningen var, at grønlænderne skulle kristnes, og det skulle ske på deres eget sprog. Skolen og kirken var sammenknyttet helt op til 1950, hvor ansvaret for skolen blev flyttet til indenrigsministeriet i Danmark, og det danske sprog blev opprioriteret i skolemiljøet (Kleivan, 1964).

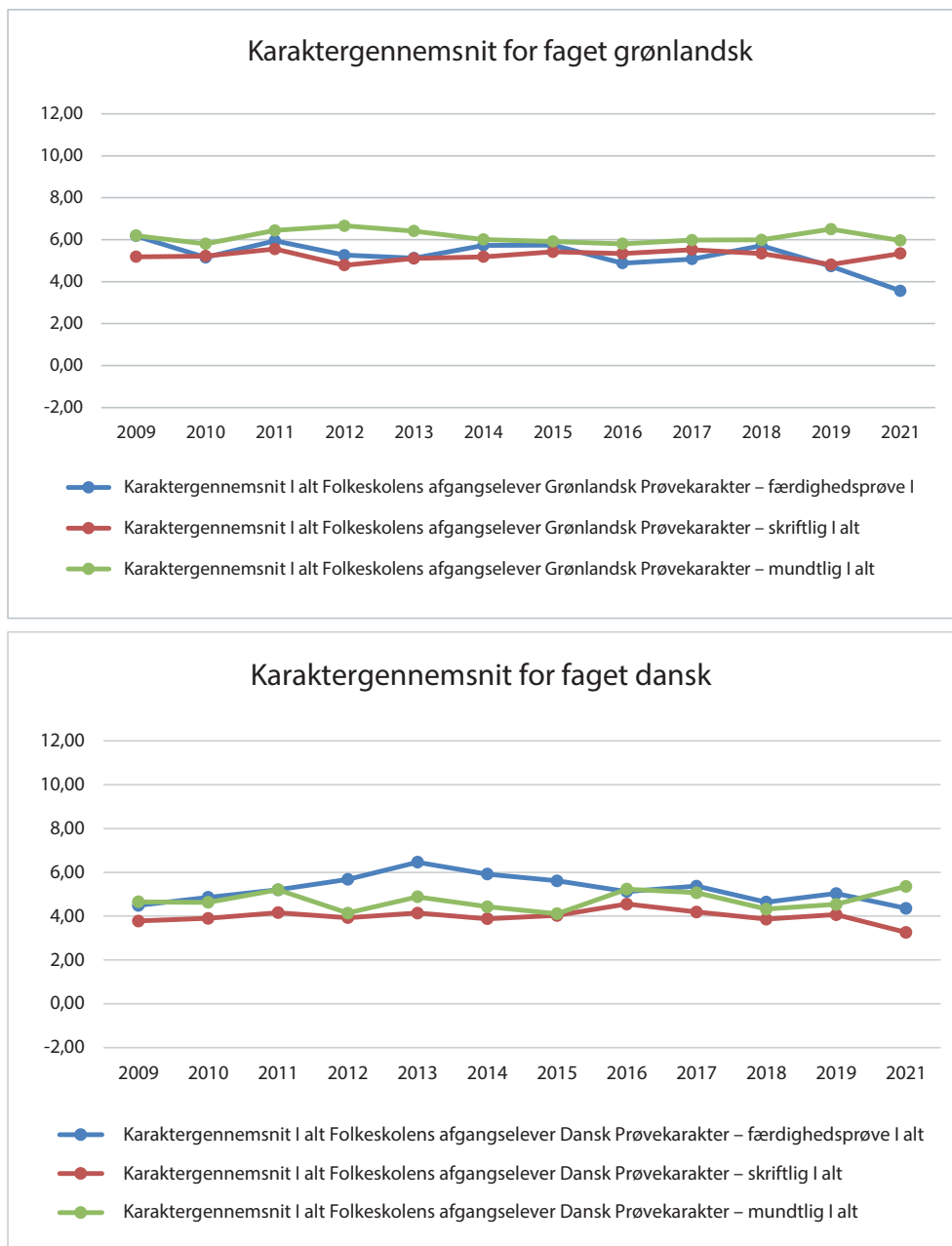
Den hurtige samfundsmæssige udvikling, der fandt sted i perioden mellem 1950 og indførelsen af hjemmestyre i 1979, bragte naturligvis diskussioner centreret omkring manglen på formel uddannelse mere og mere på forkant. Det førte til en bevidsthed om nødvendigheden af at udvide uddannelsesområdet for, at industrialisering i landet skulle lykkes (Mikkelsen, 1963, s. 453). Uddannelse skulle være en prioritet, hvis de grundlæggende mål for erhvervsudvikling skulle nås. Uden betydelige investeringer i uddannelsessystemet kunne den forventede stigning i efterspørgslen efter kvalificeret arbejdskraft, både på kort og lang sigt, ikke dækkes uden en betydelig tilstrømning af udenlandsk arbejdskraft.

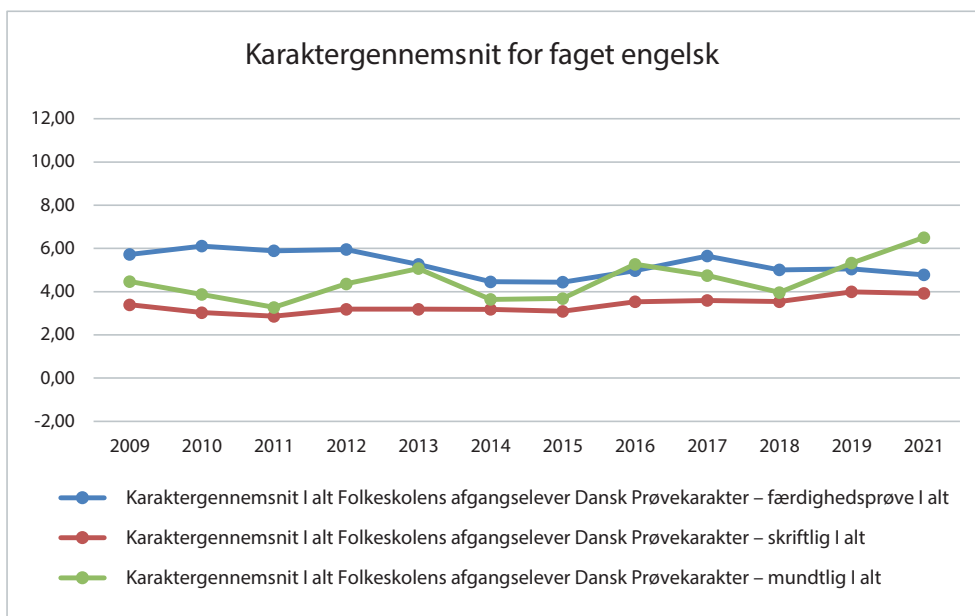
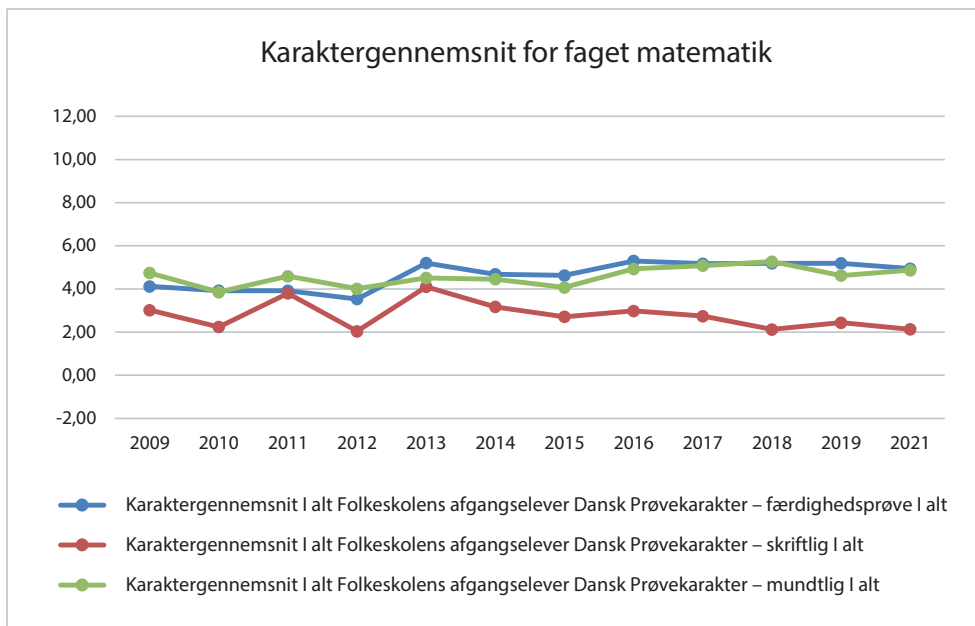
Ved Hjemmestyrets indførelse i 1979 blev uddannelse prioriteret højt, og ansvaret for folkeskolen var således det første ansvarsområde, der blev hjemtaget til Grønland i 1980. Op gennem 1980'erne var der et stærkt grønlandsk fokus på folkeskolen, og i slutningen af 1990'erne mandede det ud i en reformproces, der havde til formål at skabe en grønlandsk folkeskole – processen fik navnet ”Atuarfitsialak” – *den gode skole*, og i 2002 barslede Hjemmestyret så med en ny skoleforordning. Nu skulle skolen for alvor være en skole som var baseret på værdier og intentioner fra Grønland og ikke bare være en kopi af en dansk skolelov (Hindby i Folkeskolen, 2003). Siden 2002-forordningen (Lov revideret i 2012) har det politiske system efterfølgende pumpet mange midler ud i skolerne med det formål at omsætte lovgivning til praksis. Målet med skolen (anno 2002 og frem) bliver nu, at skolen i samarbejde med hjemmet bl.a. skal ”medvirke til, at eleven tilegner sig alle nødvendige kundskaber og færdigheder uanset social baggrund” (Grønlands Selvstyre, 2012). Elevernes faglige udbytte af skolen måles fra 2002 både ved de afsluttende prøver efter 10. klasse og ved trintests efter 3. og 7. klasse. Ved afslutningen af de obligatoriske 10 år i folkeskolen skal alle elever gennem en række skriftlige og mundtlige evalueringer, hvor den enkelte elevs faglige udbytte af folkeskolen bliver afprøvet. Resultaterne fra prøverne er til dels afgørende for, hvilke muligheder eleven har i et videre uddannelsesforløb.

Ved et blik ned over resultaterne fra afgangsprøverne over de seneste 10-15 år tegner der sig to billeder. Det ene billede er et landskabsmaleri – det viser et gennemsnit på tværs af alle skoler i landet. Det billede viser et generelt lavt niveau i de fleste fag. Det andet billede er billede af forskellige byer og skoler. Det billede viser meget store forskelle i, hvordan eleverne præsterer mellem skoler.

Hvis alene de afsluttende prøver underkastes et nærmere eftersyn, tegner der sig et billede af elever, der har vanskeligt ved at nå de mål, der er sat for deres skolegang: I stort set alle fag kan der spores en stabil lav eller faldende tendens (i matematik og engelsk) ved udbyttet af elevernes afgangsprøver, jf. figur 1.

Figur 1. Prøvekarakterer for folkeskolens afgangselever

De dårlige resultater i folkeskolen er et problem for de unge, som ikke kommer i gang med en ungdomsuddannelse eller får et arbejde efter skolen. I 2021 kan vi derfor se tilbage på næsten 20 års arbejde med at implementere en ny skole, og se en skole og et system, der tilsyneladende ikke giver mulighed for, at elever tilegner sig de basale kompetencer og den faglige viden, der er en samfundsmæssig målsætning for skolen.

Folkeskolens struktur, ramme og kvalitet er vigtig på individuelt og samfundsmæssigt niveau. Dels fordi en stor del af den grønlandske befolkning har grundskolen som det højeste uddannelsesniveau, og dels fordi grundskolen fungerer som en sorteringsmekanisme for de videre uddannelser efter folkeskolen.

Samfundsmæssigt har folkeskolen en central rolle for landets udvikling, da grundlaget for al videreuddannelse er lagt her med konsekvenser for det samlede uddannelsesniveau i Grønland. Det er også her, der undervises i sprog, kultur og historie, og folkeskolen er derfor en vigtig institution for fortsættelse og overlevelse af samfundsmæssige værdier.

Et af de grundlæggende mål efter indførelsen af Hjemmestyret var netop at tilpasse uddannelsessystemerne til grønlandske forhold og kultur. Den kulturelle og økonomiske transformation i 1950'erne gennem introduktionen af Hjemmestyre resulterede i betydelige udfordringer i forsøget på at tilpasse rammer, indhold og kontekst til uddannelsessystemet. Der er to hovedstrukturelle udfordringer ved tilpasningen af det grønlandske uddannelsessystem (Brincker & Lennert, 2019; Lennert, 2018); For det første, at uddannelsessystemet var baseret på det danske uddannelsessystem, og virkeligheden på samme tid var, og stadig er i dag, at hvis man skal videreuddannes efter folkeskolen, er det en forudsætning, at dansk fungerer som andet sprog, og at man har et fungerende kendskab til engelsk. For det andet, at den lille og geografisk meget spredte befolkning på kun 56.000 mennesker giver anledning til mange politiske, økonomiske og styringsmæssige udfordringer.

På trods af den politiske opmærksomhed og prioritet de seneste 40 år er resultatet, at kvaliteten af folkeskolen, målt ved standardiserede test og afgangseksamen, er lav, jf. figur 1.

Kvalitetsproblemerne betyder, at der har været behov for at indføre såkaldte brobygningsforløb (Piareersarfik/Majoriaq) efter folkeskolen for at bringe mange elevers viden og kunnen op på det nødvendige indgangsniveau til ungdoms- og erhvervsuddannelser. Majoriaq, der blev etableret på skuldrene af Piareersarfik, har en årlig økonomisk ramme på 58,4 millioner kroner. Majoriaq er som institution til stede i alle byer i Grønland og arbejder bredt med kompetenceopbygning, både for at give unge supplerende undervisning i folkeskolens prøvfag og desuden give voksne mulighed for at supplere kundskaberne i et eller flere fag, der er nødvendige for deltagelse i en voksenuddannelse.

Grønlandske målsætninger på uddannelsesområdet

Før indførelsen af hjemmestyret havde den danske stat foretaget betydelige investeringer i det grønlandske uddannelsessystem bl.a. med etablering af et socialpædagogisk seminarium i Nuuk. Indførelsen af hjemmestyret førte til en yderligere intensiveret indsats, hvor et af de grundlæggende mål var at tilpasse uddannelsessystemet til det grønlandske folks behov, hvilket blandt andet førte til etablering af Ilisimatusarfik [Grønlands Universitet] i 1984, en opskalering af erhvervsuddannelsesmuligheder og etablering af flere ungdomsuddannelsesmuligheder. Det betyder, at der i 2021 udbydes mere end 90 forskellige uddannelser, inklusive erhvervsrettede uddannelser og videregående uddannelser på universitetsniveau.

Naalakkersuisut, den grønlandske regering, lægger i sin seneste uddannelsesplan fra 2020 vægt på uddannelsesniveaets betydning for en opretholdelse og videreudvikling af velfærdssamfundet. Naalakkersuisut ser også en højnelse af uddannelsesniveaet som essentielt for opfyldelse af ønsket om et selvstændigt Grønland.

Hovedvejen til at nå det mål ligger blandt andet i at øge andelen af unge, der går i gang med en ungdoms- eller erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse. Det skal ses i lyset af, at andelen af unge, der går i gang med en ungdoms- eller erhvervsuddannelse, har ligget stabilt på omkring 40% af en ungdomsårgang. Det betyder samtidig, at omkring 60% af en ungdomsårgang ikke går videre i et uddannelsesforløb inden for de første to år efter folkeskolen. Selvstyrets mål er at få nedbragt den andel til 25% i 2024.

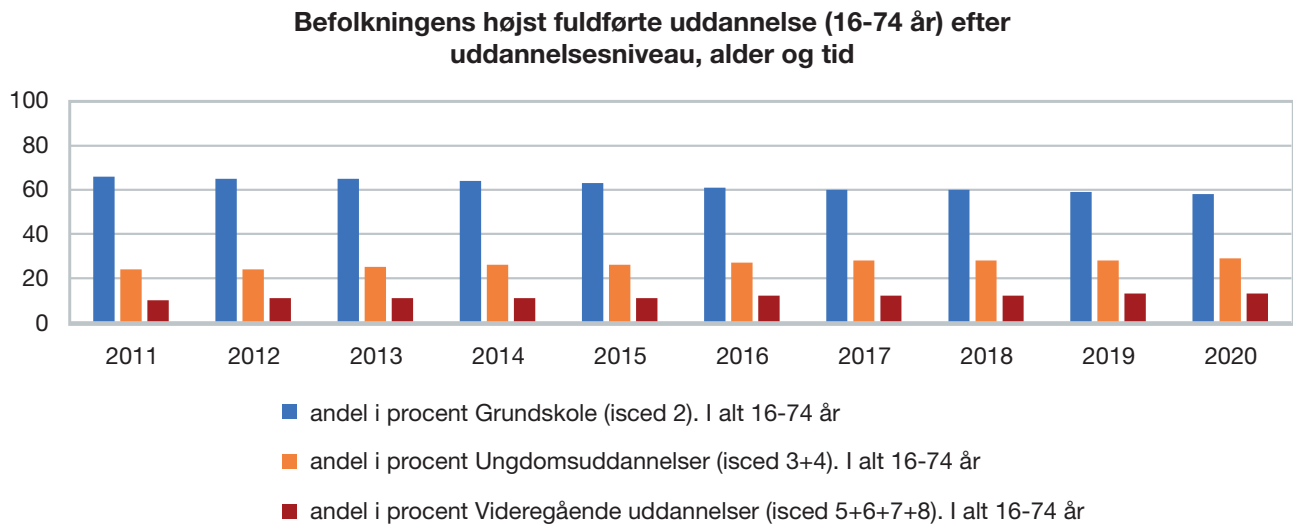
Ungdomsuddannelser og videregående uddannelser

Det var først efter 1970, at der blev opbygget en bred vifte af erhvervsfaglige uddannelser i Grønland, og de første HF-forløb og senere hen også gymnasiale forløb blev først oprettet i 1980'erne. Før dette måtte de unge derfor forlade Grønland for at få en ungdoms- og videregående uddannelse. På denne baggrund er det ikke overraskende, sammenlignet med andre lande i Norden, at der er et uddannelsesefterslæb.

Ser man på den historiske udvikling gennem de seneste 50-60 år blandt OECD-landene tegner der sig et billede af et uddannelsesniveau, der har ændret sig markant. I gennemsnit er andelen af befolkningen i OECD-landene med en ungdomsuddannelse vokset fra 45% til 81% i løbet af de sidste 50 år, og andelen med en videregående uddannelse er steget fra 13% til 37% (OECD, 2011).

Med 62% af befolkningen, der har grundskolen som den højest gennemførte uddannelse (figur 2 nedenfor), er Grønland en ung nation med hensyn til uddannelsestraditioner og kultur. Der tegner sig også et billede af en befolkning, hvor uddannelsesniveaet i befolkningen er stigende: I 2019 havde knap 40% af befolkningen mellem 16 og 74 år en uddannelse på et højere niveau end folkeskolen. Det er en stigning på 7,8% på 10 år. Statistikken viser også, at 11,7% har en videregående uddannelse, og 27,8% har en gymnasial- eller erhvervsuddannelse eller et suppleringskursus.

Figur 2. Befolkningens uddannelsesniveau

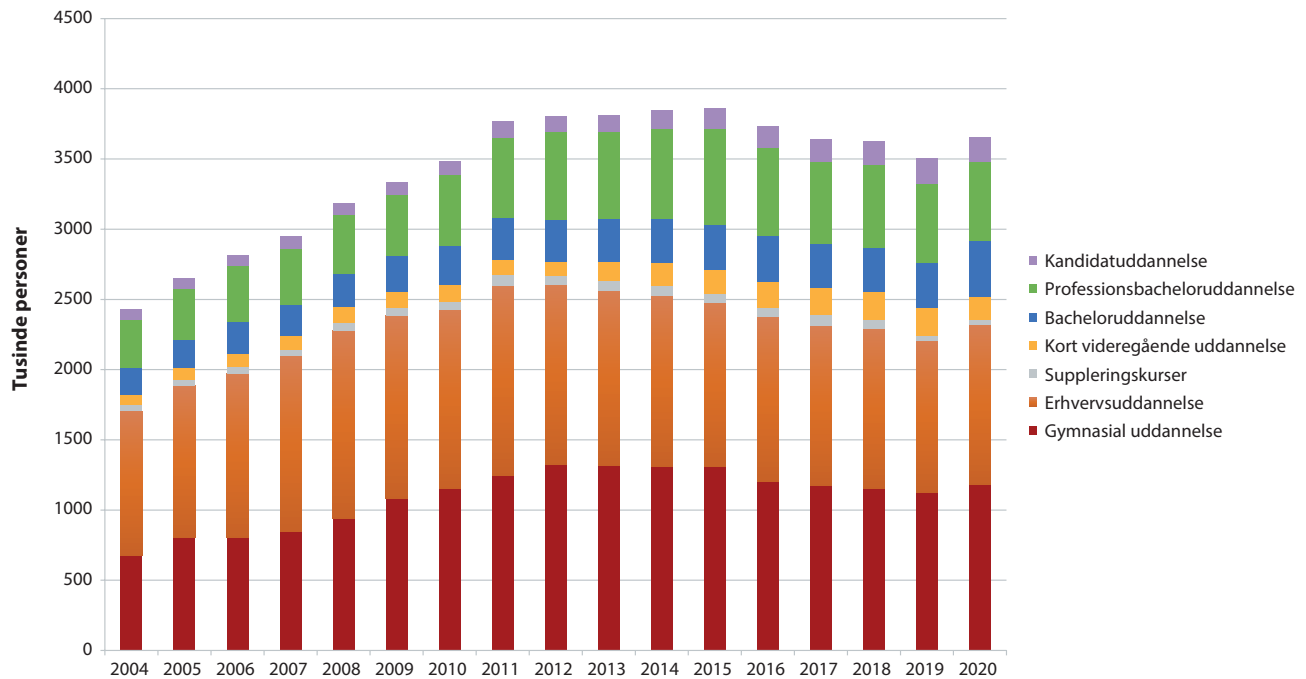

Kilde: Stat.gl 2021

Gennemførelsesprocenten for gymnasieuddannelserne var i 2019 på 48% med en gennemsnitsalder på 23 år. Det er et fald i gennemførelsesprocent fra 62% i 2012. Det store frafald bunder i mange faktorer, som diskuteres i næste afsnit. Til sammenligning ser det ud til, at erhvervsuddannelsesområdet har fundet en løsning til, at flere kommer igennem et forløb. Her er gennemførelsesprocenten steget fra 45% i 2012 til 53% i 2019 (Departementet for uddannelse, 2021).

Figur 3 herunder viser aktive studerende i Grønland efter uddannelsesniveau. Figuren viser, at fra begyndelsen af 00'erne og frem til omkring 2012 er der en stigning i antallet af aktive gymnasieelever, hvorefter der kan spores et mindre fald. I perioden fra omkring 2010 og frem vokser også antallet af studerende på de professionsrettede bacheloruddannelser som fx lærer, pædagog og sygeplejerske. Flere i landet ser ud til at påbegynde en uddannelse, uddannelsessystemet vokser med andre ord. Men stigningen og det efterfølgende fald i antallet af aktive studerende skal ses i sammenhæng med, at der på tværs af flere uddannelsesretninger sker et frafald. Eksempelvis har andelen af afbrudte gymnasieforløb været stigende siden perioden omkring 2010. I 2012 gennemførte 62% gymnasiet, mens det i 2019 var faldet til 48%.

Figur 3. Aktive studerende i uddannelse efter uddannelsesniveau

Mens uddannelsesniveaut i befolkningen i Grønland stiger, har 62% af befolkningen dog stadig ingen uddannelse ud over folkeskolen (Grønlands Statistik, 2018).

Statistikker viser endvidere, at 32% i aldersgruppen 16-25 år i 2018 hverken var i beskæftigelse eller uddannelse (Grønlands Statistik, 2020), hvilket betyder, at en betydelig del af gruppen ikke var aktiv.

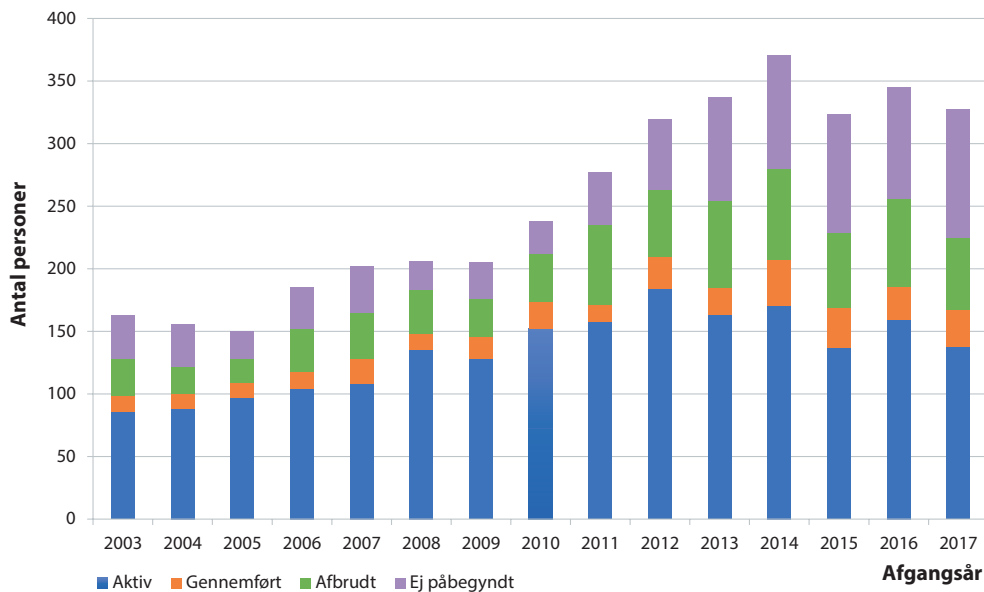
Et højere uddannelsesniveau er et centralt udgangspunkt for højere velstand i samfundet og til finansiering af det grønlandske velfærdssamfund (Grønlands Økonomiske Råd, 2017; Departementet for Uddannelse, 2019; Grønlands skatte- og velfærdskommission, 2011).

Overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelser til videreuddannelser

I de senere år er der i Grønland rettet fokus på overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelse. En relativ stor andel af en årgang folkeskolen forlader 10. klasse uden at gå videre i et ungdomsuddannelsesforløb. Eksempelvis viser en analyse af 2014-kohortens overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse fire år efter afslutning af 10. klasse, at 59% enten havde afbrudt eller endnu ikke påbegyndt en uddannelse (Grønlands Statistik 2020; UDXTRFA1). Dette tal har ikke ændret sig i 2019. Naalakkersuisut har som tidligere nævnt som målsætning, at andelen af unge, der ikke påbegynder et ungdomsuddannelsesforløb, skal falde til 25% i 2024.

Figur 4 viser andelen af unge, der er i gang med et videre uddannelsesforløb efter gymnasiet. Figuren viser et stigende aktivitetsniveau frem mod 2014 og herefter en svagt faldende tendens. Den faldende tendens skal også ses i sammenhæng med, at ungdomsårgangene bliver mindre op gennem 10'erne. Figur 4 viser også en svagt stigende andel af ungdomsårgangene, der ikke påbegynder et uddannelsesforløb.

Figur 4. Overgang fra gymnasial uddannelse til videre uddannelse, efter status og afgangstår. Vurderet 2 år efter afsluttet folkeskole.

Kilde: Grønlands Statistik (2021c)

Frafald i uddannelserne

Både inden for det gymnasiale og inden for de erhvervsrettede uddannelser er der et betydeligt frafald. Frafald fra en uddannelse skyldes flere forhold. Herunder er listet en række af forhold, der har betydning for, hvorfor unge vælger at afbryde et uddannelsesforløb:

- Uddannelsesstederne er koncentreret i få byer. Der er fire byer med gymnasier (Aasiaat, Sisimiut, Nuuk og Qaqortoq) og seks byer med erhvervs- og videregående uddannelser (de ovennævnte fraregnet Aasiaat samt Ilulissat, Paamiut og Narsaq). Mange unge er derfor nødt til at rejse fra deres hjemby/bygd for at uddanne sig.
- I de mindste bygder er elever nødt til at rejse til nærmeste by for at fuldføre folkeskolen.
- Elever og studerende, der kommer fra en anden by eller bygd end uddannelsesbyen, har derfor brug for en bolig.
- Antallet af kollegieboliger er begrænset.
- Sprog: undervisningssproget i folkeskolen er grønlandsk. Det skifter til dansk i ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser.

- Faglige kompetencer rækker ikke. Folkeskolen løfter ikke det, den skal.
- Begrænset antal praktikpladser. Erhvervsuddannelser kræver, at de studerende har en praktikplads, før de kan blive optaget på uddannelsen.
- Studerende finder ud af, at uddannelsen er et dårligt fit – starter på en anden uddannelse.

Grundene til frafald er komplekse og selvfølgelig forskellig fra studerende til studerende. Der kan være personlige grunde, men der er også tydelige systemiske grunde, hvoraf afstand til hjemmet er en væsentlig faktor. Herudover har elevernes sociale baggrund betydning. Elever er også udfordret fagligt, blandt andet fordi stort set al undervisning foregår på dansk, mens det i folkeskolen stort set foregår på grønlandsk.

Økonomi i uddannelsessystemet

Der bliver brugt mange ressourcer på uddannelsesområdet. Næsten 20 pct. af de offentlige udgifter er prioriteret til uddannelsessystemet, hvilket ligger helt i top i en international sammenligning. De samfundsmæssige ressourcer, der bliver allokeret alene til grundskolen gennem det kommunale bloktilskud, er på omkring 805 millioner¹ eller omkring 7% af de samlede offentlige udgifter. Med et elevtal på 7500 elever fordelt på 72 folkeskoler bliver udgiften pr. elev omkring 120.000 kr. om året. Det er formentlig væsentligt mere end i Danmark, men det er ikke enkelt at sammenligne oplysningerne. På trods af, at der bliver investeret massivt i uddannelse på mange niveauer, er der alligevel et stort uddannelsesefterslæb i forhold til andre lande og i forhold til de politiske ambitioner på området. For mange forlader folkeskolen med dårlige forudsætninger og motivation for at gå videre i uddannelsessystemet.

Studerende i udlandet

Da man har et begrænset uddannelsessystem i Grønland, er der mange unge, der må rejse til udlandet for at tage deres uddannelse. Såfremt unge er interesseret i en naturvidenskabelig uddannelse, må langt de fleste søge andre steder end i Grønland. DTU har i samarbejde med Grønlands Selvstyre en Arktisk Diplom ingeniøruddannelse i Sisimiut og en uddannelse som fiskeriteknolog, ligeledes udbudt af DTU. Grønlandske studerende, der vælger at rejse udenlands for at studere, rejser primært til Danmark. Herudover er der også enkelte studerende, der vælger at studere i lande uden for Danmark. I 2020 var der i alt 1.300 aktive studerende på videregående uddannelser, heraf 934 i Grønland og 364 i udlandet (Grønlands Statistik 2021a).

Kort sammenfatning af status på uddannelse i Grønland

Det grønlandske uddannelsessystem har udfordringer, der skal ses i kontekst af:

- Landets uddannelsesmæssige historie og udvikling
- Den grønlandske geografi og bosætningsmønster
- Sprog

Grønlands uddannelseshistorie er på en måde et paradoks. Med Hans Egedes missionsvirksomhed i 1700-tallet fik Grønland en form for formaliseret skole før Danmark. Uddannelse var op til etableringen af læreruddannelsen i 1845 dog udelukkende baseret på, at befolkningen skulle kunne læse og forstå bibelske tekster. Læreruddannelsen, eller som det rettelig var på det tidspunkt en uddannelse til kateket, havde som mål at sende lokalt uddannede kateketer rundt i landet.

Befolkningen har været lille og primært været beskæftiget med fangst. Herudover har landets store geografi betydet lange rejsetider, og befolkningen har ikke været bofast, men har flyttet med fangstdyrene.

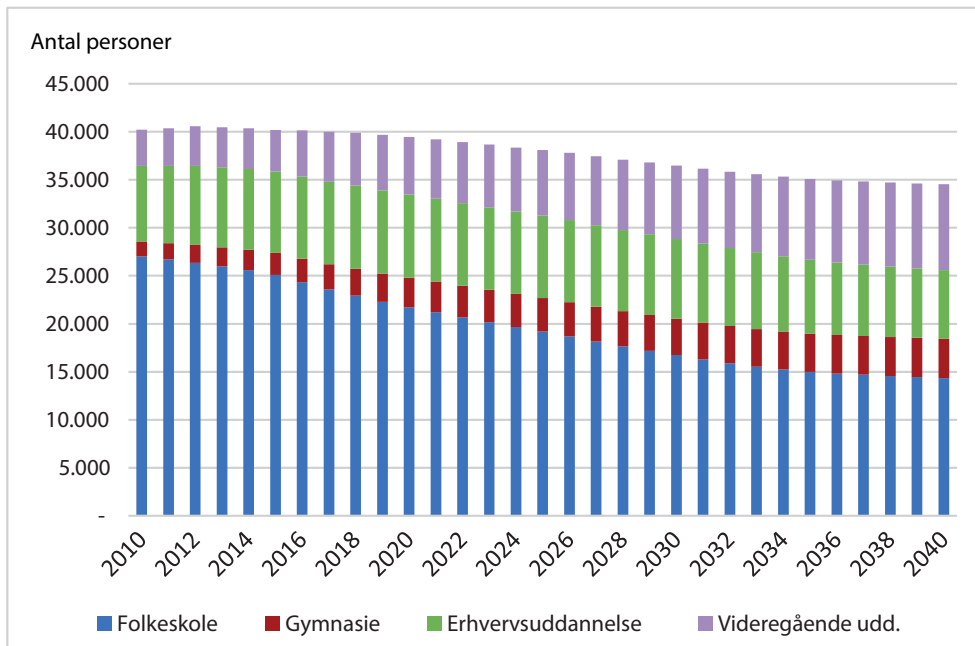
Udover at Grønland er ungt uddannelsesland, ligger der også i landets geografi og store afstande en udfordring i at skulle gennemføre en uddannelse. I folkeskoletiden skal de fleste, der vokser op i en bygd, rejse til den nærmeste by for at afslutte folkeskolens 9. og 10. klasse. Efter folkeskolen er det for mange unge nødvendigt at flytte for at tage en erhvervsuddannelse eller gå på et af landets fire gymnasier. Lidt mere end halvdelen af befolkningen bor i gymnasiebyerne, men for nogle betyder det en rejse på mere end 1.000 km.

Endelig bliver mange unge udfordret i deres uddannelsesønsker af manglende sproglige færdigheder i dansk og engelsk. De fleste unge uden for Nuuk gennemlever en folkeskole, hvor det meste af undervisningen foregår på grønlandsk, og unges sproglige kompetencer i dansk og engelsk er derfor mindre gode. Netop dansk og engelsk er vigtige sprog at beherske for at gennemføre gymnasiet, hvor stort set al undervisning foregår på dansk. Den sproglige barriere må anses for at være en af årsagerne til en lav gennemførelsesprocent på ungdomsuddannelserne.

Fremtidens uddannelse i Grønland

Det er svært at spørge om fremtiden. Men den demografiske udvikling i Grønland taler sit eget tydelige sprog med en stigende ældre del af befolkningen og mindre ungdomsårgange. Mellem 2001 og 2021 er aldersgruppen 65+ næsten fordoblet, mens aldersgruppen 0-16 er gået tilbage med omkring 32%. Det vil sige, at der bliver stadig færre til at forsørge en stigende ældre befolkning. Figur 5 viser en fremskrivning over uddannelsesniveaue i Grønland frem til 2040. Fremskrivningen tager udgangspunkt i befolkningen og antagelser omkring nuværende uddannelsesadfærd, såsom alder ved start på uddannelse, frafald og uddannelsesvalg. Som tiden går, erstattes ældre med lavere uddannelse med yngre med højere uddannelse.

Figur 5. fremskrivning af uddannelsesniveaet i Grønland, 15-65 år

Kilde: Grønlands Økonomiske Råd (2020).

Fremskrivningen peger på en udvikling, hvor stadig flere får en uddannelse ud over folkeskolens 10. klasse. Blandt andet viser fremskrivningen, at 46,6% af befolkningen kommer til at have en erhvervskompetencegivende uddannelse i 2040. Andelen af befolkningen, der har grundskolen som højeste uddannelse, forventes at falde fra omkring 60% til 41,5%.

Spørgsmålet er så, hvilken betydning en ændret uddannelsesprofil får for samfundsudviklingen. Er det nok? Vil det blive muligt at besætte højt kvalificerede stillinger med en større andel af hjemmehørende arbejdskraft?

Hvad skal der til for at ændre billedet?

Alt andet lige vil samfundets fundament – folkeskolen – være en naturlig tilbagevendende institution i diskussionen om fremtiden. Det er blandt andet her elevers basale faglige færdigheder bliver støbt, det er også her, der bliver skabt grundlag for, ”at eleven udvikler sin viden om og forståelse af egen samfundsmæssige identitet, kultur og værdier (...).” (Grønlands Selvstyre, 2012, §2.) Skoleloven pålægger skolerne at skabe rammer for at danne både et fagligt funderet menneske, men også et menneske, der er sig selv bevidst i hurtigt udviklende samfund. Som sådan giver skoleloven udtryk for en skole, der emmer af kvalitet, gode og vedholdende relationer mellem lærer og elev, og af at ville elever det bedste – at skolen får et læringsigte.

Efter 10. klasse bliver skolens kvalitet målt – det sker gennem elevernes mundtlige og skriftlige afgangsprøver. Prøveresultaterne bliver så indirekte et

mål for, i hvor høj grad skolen er lykkedes for den enkelte elev. Men i det setup er der minimum to fejlantagelser.

Den første fejlantagelse er, om det giver et fyldestgørende billede af eleven udelukkende at måle på de sproglige færdigheder i grønlandsk og dansk og på færdighederne i matematik – altså traditionelle målbare fag. Eller burde systemet måske i højere grad vægte elevens andre kompetencer som fx samarbejde, kommunikation og kreative evner?

Den anden fejlantagelse går på de rammer, som systemet udstikker for at måle på skolens succes i at opfylde skoleloven. Læreruddannelsen (Institut for Læring under Grønlands Universitet) uddanner hvert år omkring 40 nye lærere til skolerne rundt om i landet. Hver nye lærer kommer med tre linjefag, som han eller hun er uddannet til at undervise i. Imidlertid underviser en stor del af lærerne på en skole i fag, de ikke er uddannet i – udelukkende fordi skolerne administration af lærernes faglige undervisningskompetencer er styret af, hvilket af skolens tre trin der underviser på. Eleverne vil altså med stor sandsynlighed møde ikke fagligt kvalificerede lærere i deres undervisning pga. skolens administration. Hertil skal lægges en overordnet systemisk mangel på data omkring lærerkompetencer. Grønland har siden Hjemmestyrets indførelse i 1979 stort set udelukkende haft fokus på at måle, om en lærer er i stand til at undervise på grønlandsk. Fra centralt hold er der altså ikke indsamlet data om, hvorvidt elever i faget matematik i 8. klasse bliver undervist af en uddannet matematiklærer, eller om elever i 7. klasse i engelskundervisningen bliver undervist af en uddannet engelsklærer.

Med andre ord betyder det, at det administrative system (kommunerne og Selvstyret), i kraft af valg af evalueringsformer og indikatorer, ikke får oplysninger om væsentlige årsager til folkeskolens udfordringer og dermed står på et usikkert grundlag for at løfte deres ansvar for at sikre elevernes læring. Der er derfor behov for en kritisk gennemgang af evaluerings- og tilsynssystemet og en diskussion af andre typer indikatorer, der bedre kan belyse årsager og sammenhænge.

Et andet væsentligt kritikpunkt af det nuværende system er fraværet af fokus på elevernes trivsel og læringsmiljø fra eleverne selv. Et nyligt forskningsprojekt (Demant-Poort og Pindstrup, 2021) peger blandt andet på, at klassens sociale liv, herunder lærerens adfærd, har en meget stor betydning for elevernes oplevelse af skole og egen læring. Elevernes psykiske og fysiske trivsel har derfor stor betydning for deres læring – men det bliver der ikke målt på.

Noter

1. De fem kommunale budgetter for 2021.

Litteratur

- Brincker, B., & Lennert, M. (2019). Building a Nation in the Classroom: Exploring Education Policy in Post-colonial Greenland. In M. C. Beaton, D. B. Hirshberg, G. R. Maxwell, & J. Spratt (Eds.), *Including the North: A Comparative Study of the Policies on Inclusion and Equity in the Circumpolar North* (pp. 43–55). Rovaniemi: University of Lapland.
- Demant-Poort, L. & Pindstrup, L. (2021): "A lesson is most exciting [when] the teacher typically explains complex topics" – A student perspective on public schooling in Greenland. I Turunen, T. (Red). *Enhancing Equity and Inclusion in Education in Circumpolar North*. Springer (under udgivelse).
- Departementet for Uddannelse (2019). *ILINNIARTITANERMUT PILERSAARUT II UDDANNELSESPPLAN II 2019*. Nuuk.
- Departementet for Uddannelse (2021). *ILINNIARTITANERMUT PILERSAARUT II UDDANNELSESPPLAN II 2021*. Nuuk.
- Folkeskolen, (2003). "Med børn skal land bygges". Nr.8 28. August 2003.
- Grønlands Skatte og Velfærdskommission (2011). *Vores Velstand og Velfærd – Kræver Handling Nu, Skatte og Velfærdskommissionens Betænkning Marts 2011*. Nuuk.
- Grønlands Økonomiske Råd (2017). *Grønlands Økonomi*. Nuuk.
- Grønlands Økonomiske Råd (2020). *Grønlands Økonomi*. Nuuk.
- Grønlands Statistik (2021a): 2020 – Videregående uddannelser. URL: <https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&version=202103&sc=UD&subthemecode=VIDERE-REGAENDE%20UDDANNELSER%202020&colcode=V>
- Grønlands Statistik (2021b): 2020 – befolkningens uddannelsesniveau. URL: https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland__UD__UD40__UD4020/UDXISCPROH.px/chart/chartViewColumn/
- Grønlands Statistik (2021c): 2018 – Overgangen fra gymnasiet til videre uddannelse. Url: https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland__UD__UD70/UDXTRGU2.px/
- Kleivan, I. (1964). Sprogproblemet i folkeskolen i Grønland. En kommentar til lovudkastet til en ny lov om skolevæsenet i Grønland. *Tidsskriftet Grønland*, 6(3).
- Lennert, M. (2018). *Coherence in the Greenlandic education system? Educational planning and evaluation in Greenland from a complexity theory perspective*. (L. Heinen & H. Exner-Pirot, Eds.), *Arctic Yearbook* (Arctic Dev). Akureyri, Iceland: Northern Research Forum.
- Mikkelsen, O. I. (1963). Kan uddannelsen følge med industrialiseringen i Grønland. *Tidsskriftet Grønland*, 12(2).
- Motzfeldt, J. (2002). *Landsstyreformandens nytårstale*. Nuuk.
- Mølgaard, M. M. (1996). *Inatsisartut Efterårssamling: Dagsordenspunkt 42*.
- OECD (2011). *Education at a glance 2010*. OECD Publishing.
- Turnowsky, W. (2017, June 20). SELVSTÆNDIGHED Kim: Uddannelse er nøglen til selvstændighed. *Sermitsiaq.AG*. Retrieved from <https://sermitsiaq.ag/node/196934>
- Turnowsky, W. (2018, October 13). Ane Lone Bagger: Uddannelse er nøglen til selvstændighed. *Sermitsiaq.AG*.